

מסורת הש"ס

זה בורר פרק שלישי סנהדרין

עין משפט
נר מצוה

(א) [כמויות כח, ושי"ן]
(ב) ג' ע"ל ה: לקמן פו:
כמויות כח, (ג) ג' ע"ל מ"ו,
(ד) [מספחת מ"ש פ"ה]
(ה) [מספחת מ"ש פ"ה]
(ו) [מספחת מ"ש פ"ה]
(ז) [מספחת מ"ש פ"ה]
(ח) [מספחת מ"ש פ"ה]
(ט) [מספחת מ"ש פ"ה]
(י) [מספחת מ"ש פ"ה]
(יא) [מספחת מ"ש פ"ה]
(יב) [מספחת מ"ש פ"ה]
(יג) [מספחת מ"ש פ"ה]
(יד) [מספחת מ"ש פ"ה]
(טו) [מספחת מ"ש פ"ה]
(טז) [מספחת מ"ש פ"ה]
(יז) [מספחת מ"ש פ"ה]
(יח) [מספחת מ"ש פ"ה]
(יט) [מספחת מ"ש פ"ה]
(כ) [מספחת מ"ש פ"ה]
(כא) [מספחת מ"ש פ"ה]
(כב) [מספחת מ"ש פ"ה]
(כג) [מספחת מ"ש פ"ה]
(כד) [מספחת מ"ש פ"ה]
(כה) [מספחת מ"ש פ"ה]
(כו) [מספחת מ"ש פ"ה]
(כז) [מספחת מ"ש פ"ה]
(כח) [מספחת מ"ש פ"ה]
(כט) [מספחת מ"ש פ"ה]
(ל) [מספחת מ"ש פ"ה]

תורה אור השלם

1. לא תלך רכיל בעמך
באיש לכל עד דם רעך
אני יי ויקרא יט טו
2. נפש יי ותקט
קמעה קול אלה הווא
עד או קאה או קדע אם
לוא יגיד וקטע ענו:
3. לא יקום עד אדור
באיש לכל עד דם רעך
קטא בכל קטא אשר
קטא על פי שני עדים או
על פי שלשה עדים קטא
דבר: דברים יט טו

גליון הש"ס

גמ' ואמרו דברי חלומות.
ע"י משנת שש"ץ ח"ב כ"י
קכח: שם ב' את
לשבעה את: ע"י טורי אבן
פ"ב ד"ה כג ע"ב ד"ה
ומכניס:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה במאי וכו'
(ב) יבואש ב"ק ס"ד:

מוסף רש"י

בית דין חצות. שפירושו
תקנת חכמים (שע"ל ג). עד
שיראו שניהם כאחד.
את העדות לחסוק אחד
אומר צפני הלוהו ואחד
אומר צפני הלוה לו עליו
(כתובות כו). אפילו ביום
אחר זה. אחד אומר ביום
ראשון לזה פלוני מפלוני
מנה ואחד אומר ביום שני
ראשון גם אני שלה ממה,
מכל מקום אמנה
מסדי, ומ"ק סבר אמה
דקא מסדי האל לא קא
מסדי האל, וה"ל לגבי מנה
מלי עדות (רשב"א ב"ב
כג). ואין עדותן
מקיימת. להקטל כד' כ"ד
ואפילו ראו שניהם כאחד,
ופלוגתא אחרייהו היא ולא
ר' יהושע לא קראה קאמר
לה (כתובות כו). עד
שיעידו שניהם כאחד.
כפ"ד ד' (רשב"א ב"ב כג).
במשמע שנאמר לא
יקום עד. ולא נאמר עדים,
אזי יודע דאחד קאמר, אלא
מלאגטריך לנכתב אחד,
שמע מינה דעד שנים
עדות. דלית אלא שנים
(סוטה ב).

וכל לישני דבי דינא. כל דזריהם היו כותבין בלשון ד"ד ולא היו תומכין אלא שנים: ולא הוה כפיז ציה צמוצב סלתא הוינא וחד ליסוהי.
כדמזכרין בכתובות (דף כג). בשלשה שיצבו לקיים את השטר ומת אחד מהם: היינו דריש לקיש. דאמר [כע:] חזקה אין ד"ד כותבין שטר אלא
כדת וכהלכה והני ודלא תלתא הוו: לנים דין טועין. סבורין שיהו שנים כשרים לדון: צי דינא. הכל יודעין שאין שנים קרוים ד"ד: צי דינא
דכנא אשי. דלינהו ודלי ידעי שאין ד"ד קרוין שנים: ואמר לן רבנא אשי. לכמוז כך דכיון דהוא היה שם מסתמא לא הוה לפחות
משלשה לכמוז. והאי דנקט רב אשי
לפי צבית דינו היה ראש צימי רבינא
ושניהם סידרו גמרא של תלמוד בבלי
כדלמירין התם בהשוכר את הפועלים
(כ"מ פו). רב אשי ורבינא סוף הוראה
וצימיו נאמרו דזריהם הללו והוקצעו
בגמרא: צנים לא אמר כלום. אינו
נאמן לפי שאין צידו לטעון: צנדה
דבריו קיימין. דמה לו לשקר אם רואה
נוטלין ונותנין לאומו שהוא מעיד עליו:
אם כמומר. אם נראה להם כמומר
דבריו לצניו צלמית בלשון חלואה:
כמערים. שהוא מתיירא שלא יטלו
כחיו או שלא יחזיקוהו כעשיר להוסיף
על יאאותיו: שהניה לו אביו. ולא
אמר להו היכן הס: צעל החלוס. שר
המראה חלומות צלילה: כך וכך הס.
מגיד לו כמה יש: לא מעלין כו'.
ויכול להוסיף במקומן: מיכנס היכי
כפנין. פסק דין צמקום שיש מחלוקת
וגטו אחרי הדבים: זכאי. פלוני:
מדבריהם נודכה. משמע שהיה
מחלוקת ציניהם ומתוך דזריהם
נודכה: לשומי איסו מנסא צדדיהו.
אם טעו השנים וציצין לשלם מצינת
פלוני הנך רצון צדין השלישי אם
ישלם חלקו עמהם: מאן דאמר זכאי.
כפנין ולא כתבין פלוגמיהו דקסבר
כולם שוין וקף השלישי ישלם עמהם
דאי לא הוה איסו צדדיהו צברי לא
הוה מיפסיק דינא: לשומי איסו.
לצעל הדין חלקו של דין שלישי:
למאן דאמר פלוני ופלוני מוין כו'
לא משלמי. דלהכי כתבין פלוגמא
כדינא לאודועי צברי נגמר דינא
ולא קיבלו עלייהו כולי דינא: הסס
קיימי. דהא לא קנתי ממני' שזיאווס
לאחר ששמעו דזריהם: עד שיראו
שניהם כאחד. את העדות. ולקמן
ליף טעמא: אין עדותן מסקיימא
כצ"ד. לפסוק הדין עד פיהם: עד
שיעידו שניהם כאחד. וססתמא היא
ולא ר' יהושע בן קרחה קאמר לה:
לימא דלא כר' נח. דהא ממני' קנתי
לעלייהו לקסדי משום דמתחילה
כשצדקום שמעו דזריהם של זה בלא זה:
ור' נחמיה היא. דאמר צענת משא
ומתן הוו מפסיק להו לצעלי דיינים: במאי
קמפילגו. מ"ק ור' יהושע(א): אמנה
דקא מסדי האל כו'. זה אומר צפני
הלוהו מנה זה אומר צפני הלוהו מנה
זה לא ראה של זה נמצא שאין כלן
עדות שלם במנה אחד: ואידך. מ"מ
תרווייהו מסדי דמנה קא רשי ציה:
והוא עד. והאי קרא צפני עדים
משמע לגבי קרנן צבועת עדות
דאלו השביע עד אחד (י) ולא העידו
פטור: דסניא ממשמע שנאמר כו'. עד
אחד משמע: ואפקיה רחמנא בלשון חד.
דכתיב והוא עד: לשבעה אשי. עד
אחד אינו מחייב ממוון אלא שביע
הלכן כשהעיד זה יחיד זה יחיד לא
שיכא תורת ממוון צעדותן ולא מנרפינן
להו דהא לאו לחיציה ממונה אמו:

ורבלי

הא כי אם נמצא שטעו וחייבין לשלם לדבריו ר' יוחנן משלם גם הוא עמהם. לריש לקיש כו'. ואסיק' לר' יוחנן משום לא תלך רכיל כלומר שלא יבא הבעל דין לשמור איבה לזה המחייב. ריש לקיש סבר אם לא תפרש המחייב אלא סתם מתראה
כי כולן מוכין והוה שקר ר' אלעזר חייש משום לא תלך רכיל ומשום מדבר שקר תרחק הלכך כותב מדבריהן נודכה פלוני. ירושלמי כיצד דנין הדיינין יושבין והנידונין עומדין והתובע פותח דבריו שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם. ר' יוחנן
בשם ר' ינאי התובע תובע והנתבע משיב. והדיין מכריע. א"ר סימון וצריך לשנות טענותיהן שנאמר ויאמר המלך זאת אומרת וגו' רב חננא מיקל בדיינא דאמר מקבלין עילכתן חד כבי תרי אלא יימוון אינן
וכד היה יודע וכו' לבר נש ולא היה יודע ליה הוה פתח ליה על שם פתח פוך לאלם. סוגיא דשמעתא הרי למדנו שהאשה לא דנה ולא מעירה וצריכין העדים והדיינין שלא יהו קרובין זה לזה ולא קרובין לנידונין וכן צריכין ב' עדים על כל סימן
וסימן. וכן ב' עדים על כל חתימה והחתימה מערי השטר (ובל) [ובן] ב' עדים על כל שנה ושנה בשני חזקה. אדם ששלחו ב"ד אחרי' ג' פעמים ולא בא ר' יהושע אומר מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ועברין ליה פסק דין כהוא בהנא דפך
ושבץ יתיר לר' יאשיהו וקביל ר' אלעזר סהדי בלא אפרי וחי לר' יאשיהו ולא עוד אלא דאבך ספרין וכתב ר' אלעזר ליריתו ספרין שזכתה בהן ארץ ישראל אינו מוציאין אותן חוצה לארץ. גמרו את הדין מכניסין אותן גדול שבריינן אומר איש
פלוני אתה זכאי. וכן מכניסין ואסיק' לבעלי הדין. דהנציא אב ר' חנניא כך היה נאשק מכניסין בעלי הדין ושושעין ומוציאין אותן לחוץ ונשאין ונותנין בדין. גמרו הדין מכניסין בעלי הדין. גדול שבריינן אומר איש
פלוני אתה זכאי איש פלוני אתה חייב. ואקשינן והא תניא גמרו הדין מכניסין את העדים ושניין ההיא דלא כר' נתן דאמר שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו דתניא אין עדותן מצטרפת עד שיראו שניהם כאחד. ר'
יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה ואין עדותן מתקיימת בב"ד עד שיעידו שניהן כאחד אהאן תליך ר' נתן אומר שומעין דבריו של זה היום ולכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו במאי פליגי איבעית אימא קרא. איבעית אימא
סברא תנא קמא סבר אי מסהדי האי דהוא דאדון פלוני בחד בניסן ואידך מסהדי בתרי בניסן אשחכא דאמנא דמסהדי האי לא מסהדי האי. ור' יהושע בן קרחה סבר תרווייהו מסהדי דהאי דאדון פלוני מינא מנה. קרא דכתבי

ורבנא רבנא רבי רב אשי
בשמואל ס"פ. כשמואל
ק"ל כדפיר' צריס מכילתין (דף ג:א)
וה"פ כשמואל צעלמא ק"ל צאודיתא
שכתבו צהודאה צננים בלא קנין
וצזה אין הלכה כמותו כדלמחר לעיל
הודה צפני שנים קנו מידו כותבין
ואם לאו אין כותבין: ב"ר שאין
בידו. ליכא למימר דלהמניה צמיגו
דאי צעי שתיק דלן זה מיגו דאי שתיק
מנחי התם ולא יצא ליד פלוני:
ואם כמומר דבריו קיימין. אין
ש"ק כאן שלא להשביע את
צניו: משום דמחזי כשיקרא.
ומשום לא תלך רכיל אין כאן:
צערות

קיימין כללו של דבר כל שבידו ליטול דבריו קיימין אין בידו ליטול לא
אמר כלום יהדי שראו את אביהן שהטמין מעות בשירה תיבה ומגדל ואמר
של פלוני הן של מעשר שני הן אם כמומר דבריו קיימין אם כמערס לא
אמר כלום (הרי שהיה מצטער על מעות שהניח לו אביו ובא בעל החלום
ואמר לו כך וכך הן במקום פלוני הן של מעשר שני הן זה היה מעשה
ואמרו (הדברי חלומות לא מעלין ולא מורדין: שנים אומרים זכאי כו':
מיכתב היכי כתבי ר' יוחנן אמר זכאי ריש לקיש אמר פלוני ופלוני מוכין
(ופלוני ופלוני מחייבין) רבי (אליעזר) אמר מדבריהן נודכה פלוני מא'
בינייהו איכא בינייהו לשלומי איהו מנתא בהדייהו דלמאן דאמר זכאי משלם
ולמאן דאמר פלוני ופלוני מוכין ופלוני ופלוני מחייבין לא משלם ולמ"ד
זכאי משלם לימא להו אי לדידי צייתיתון אתון נמי לא שלמיתון אלא איכא
בינייהו לשלומי אינהו מנתא ידידיה למ"ד זכאי משלמי למ"ד פלוני ופלוני
מוכין ופלוני ופלוני מחייבין ולא משלמי ולמאן דאמר זכאי משלמי ולימרו
ליה אי לאו את בהדן לא הוה סליק דינא מידי אלא איכא בינייהו משום
לא תלך רכיל בעמך רבי יוחנן אמר זכאי משום לא תלך רכיל ריש לקיש
אמר פלוני ופלוני מוכין (ופלוני פלוני מחייבין משום דמיחזי כשיקרא ור'
אלעזר אית ליה דמר ואית ליה דמר הלכך יכתבי הכי מדבריהם נודכה
פלוני: גמרו את הדבר היו מכניסין כו': למאן אלימא לבעלי דינין התם
קיימי אלא לעדים כמאן דלא כרבי נתן דתניא (לעולם אין עדותן מצטרפת
עד שיראו שניהן כאחד רבי יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה
ואין עדותן מתקיימת בבית דין עד שיעידו שניהן כאחד רבי נתן אומר
ש"שומעין דבריו של זה היום וכשיבא חבירו למחר שומעין את דבריו לא
לעולם לבעלי דינין ורבי נחמיה היא דתניא רבי נחמיה אומר כך היה
מנהגן של נקיי הדעת שבירושלים מכניסין לבעלי דינין ושומעין דבריהן
ומכניסין את העדים ושומעין דבריהם ומוציאין אותן לחוץ ונושאין ונותנין
בדבר (גמרו את הדבר מכניסין אותן כו') והתניא גמרו את הדבר מכניסין
את העדים ההיא דלא כרבי נתן גופא לעולם אין עדותן מצטרפת עד שיראו
שניהם כאחד רבי יהושע בן קרחה אומר אפילו בזה אחר זה במאי קמפילגי
איבעית אימא (קרא ואיבעית אימא סברא איבעית אימא סברא אמנה
דקא מסהדי האי לא קא מסהדי האי ומנה דקא מסהדי האי לא קמסהדי האי
ואידך אמנה בעלמא תרווייהו קמסהדי אימא קרא דכתיב (והוא
עד או ראה או ידע (והתניא ממשמע שנאמר (לא יקום עד איני יודע
שהוא אחד מה תלמוד לומר אחד זה בנה אב כל מקום שנאמר עד הרי כאן
שנים עד שיפרש לך הכתוב אחד ואפקיה רחמנא בלשון חד למימר עד
דחוו תרווייהו כחד ואידך והוא עד או ראה או ידע מ"מ: ואין עדותן
מתקיימת בב"ד עד שיעידו שניהן כאחד ר' נתן אומר שומעין דבריו של זה
היום וכשיבא חבירו למחר שומעין דבריו. במאי קמפילגי איבעית אימא סברא
איבעית אימא קרא אב"א סברא מר סבר עד אחד כ"י אתי לשבועה אתי
לממונא לא אתי ואידך אמו כי אתו בהדי הדדי בחד פומא קא מסהדי אלא
מצרפינן להו הכא נמי ליצרפיניהו ואיבעית אימא קרא (אם לא יגיד ונשא עונו
ורבלי

פ"א א ב מ"י פ"ז מהל'
טוען וטוען הלכה ד'
קמג עשין לא טוע"ע ח"מ
פ"ז א ב מ"י פ"ז מהל' זכיה
הלכה ו (ומי"י פ"ז)
מהלכות מעשר. קמג עשין
עב טוע"ע ח"מ פ"י רנה
קט"ז ח:
פ"ד מ"י שם הלכה ה
טוע"ע שם קט"ז ז
ונרצח אלפס עד כ"ד צ"ד
[מ:]
פ"ה מ"י שם הלכה ז
[ופ"ז מהל' מעשר
שני הליון טוע"ע שם קט"ז
ט:
צ"ז טוע"ע ח"מ פ"י כה
קט"ז ג כג"ה ועיין
בטור:
צ"ח מ"י פ"ז מהל'
סנהדרין הלכה ח
קמג עשין לא טוע"ע ח"מ
פ"ז מ"י פ"ז מהל'
עדות הלכה ז קמג
עשין קח טוע"ע ח"מ פ"י ל
קט"ז:
צ"ט מ"י שם הלכה ד
טוע"ע שם קט"ז ט:
צ"י מ"י פ"ז מהל'
סנהדרין הלכה ט
קמג עשין לו טוע"ע ח"מ
פ"י יט קט"ז ח:

רבינו חננאל

דכל אודיותא צריך למימר
להו לסהדי כתובי הוואו
אודיותא הוואו כתובה
דוכון פתגמי וכל לישני
דבי דינא ולא הוה כתוב
במחבר תלתא כו' ואסיק'
לכ"ד טועין ואי כתוב בה
אמר לן פלוני או אמרנו
פלוגין דברים מוכיחין
כי היו לא חיישין
לכ"ד טועין. אמר אחד
ראיתי איביסן שהטמין
מעי בשירה תיבה ומגדל
ואמר של פלוני הן של
מעשר שני הן בבית לא
אמר כלום בשירה דבריו
קיימין. כללו של דבר
כל שבידו ליטול כנון
השדה שאלו רצה ליטולם
היה יכול ליטול דבריו
קיימין כל שאין בידו
ליטול לא אמר כלום.
ירושלמי ר' אסי בשם
ר' יוחנן אם היה מתכוין
למסור להן עדות עדותן
קיימת. הרי שראו אביהן
שהטמין מעות בשירה
תיבה ומגדל. אמר של
פלוני הן של מעשר שני
הן אם כמומר דבריו א"ל
חייבין לימנן למי שאמר
באם. כי של פלוני הן.
ואם כמערס היה ין שלהן
ובתם הלכה. הרי שהיה
מצטער על מעות מעשר
שני שהניח לו אביו. בא
בעל החלום וא"ל כך
הוא ודבוקים פלוני
הן. זה היה מעשה ואמרו
דברי חלומות לא מעלין
וכן תרווייהו: מתנ' היו
מכניסין את השני ובודקין
אותו נמצאו דבריהן
מכונות ונושאין ונותנין
בדבר. שנים אומרים זכאי
ואחד אומר חייב זכאי
כיצד תוכיבין ר' יוחנן
אמר יצא פלוני זכאי ריש
לקיש אמר פלוני ופלוני
מוכין ופלוני מחייבין ר'
אלעזר אומר סתם כותב
מדבריהן נודכה פלוני.
ואמרין [מאן] בינייהו
ואתו למימר איכא בינייהו